

Край на сроковете? Европа готви „безсрочни лицензи“ за активните вещества

Автор(и): Растителна защита
Дата: 30.01.2026 Брой: 1/2026

След провала на плановете за рестрикции, Брюксел обмисля радикална промяна с въвеждането на безсрочни лицензи за активни вещества. Юристите предупреждават, че премахването на сроковете обръща правилата на играта. Вместо производителят да е длъжен периодично да доказва, че продуктът му е безопасен спрямо най-новите научни стандарти, тежестта ще пада върху обществото и регулаторите.

Европейската политика за растителна защита прави остър завой. Само допреди година основната тема в Брюксел беше стратегията „От фермата до трапезата“ и планът SUR за намаляване на пестицидите с 50%. Днес, след масовите протести на фермерите и политическите трусове, Европейската комисия (ЕК)

върви в обратната посока – към премахване на бариерите и гарантиране на дългосрочна употреба на препарати за растителна защита.

Административният капан

Досега европейският регламент изискваше активните вещества да преминават през строга научна преоценка на всеки 10 до 15 години. Когато лицензът на един пестицид изтечеше, а Европейският орган за безопасност на храните (EFSA) не беше готов с новата оценка, Европейската комисия автоматично удължаваше разрешителното с 1 година. Това се случваше многократно, като на пазара оставяха легално препарати с изтекъл срок на годност на оценката за безопасност.

За да не остават фермерите без препарати поради чиновническо забавяне, Комисията на практика масово използва т.нар. член 17 (административно удължаване). Това позволява лицензите на веществата да се удължават служебно – често с по една година, многократно. Резултатът: десетки пестициди остават на пазара години след изтичане на оригиналния им лиценз, без да са преминали успешна нова проверка за безопасност.

Случаят „Глифозат“: Комисията решава сама

В края на 2023 г. случаят с най-масовия хербицид – глифозат, показва нагледно решимостта на Брюксел. Въпреки противоречивите данни за канцерогенност и липсата на политическо мнозинство сред държавите членки (Германия се въздържа, Франция искаше ограничения), тогава Комисията взе нещата в свои ръце.

Позовавайки се на липсата на категорични доказателства за вреда в доклада на EFSA, ЕК еднолично удължи разрешителното на глифозата за максималния срок от 10 години (до 2033 г.). Това решение, широко отразено от европърските медии, създаде прецедент: индустрията получи сигнал, че продуктите ѝ ще бъдат защитени, дори при силен обществен натиск.

Новият план: Лицензи без краен срок?

Истинските промени обаче тепърва предстоят. Според статия на *Handelsblatt* от януари 2026 г., Генералната дирекция SANTE към ЕК подготвя т.нар.

„Омнибус за опростяване“. Целта е да се премахне напълно нуждата от периодични прегледи за повечето вещества.

Какво предвижда промяната:

- **Безсрочни одобрения:** Вместо да се кандидатства за подновяване на всеки 10 години, активните вещества ще получават лиценз за неопределено време.
- **Изключенията:** Редовни проверки ще има само за най-опасните химикали (т.нар. „кандидати за заместване“). Всички останали ще се считат за безопасни, докато не се докаже противното.
- **По-дълги гратисни срокове:** Гратисният период за използване на вече забранени продукти може да се удължи от 18 на 36 месеца.

Юридическата атака: Нарушава ли се законът?

Планът за „безсрочни лицензи“ вече среща яростна съпротива. Авторитетната правна кантора *Geulen & Klinger* излезе със становище, че подобна промяна е незаконосъобразна.

Юристите предупреждават, че премахването на сроковете обръща следвания досега принцип. Вместо производителят да е длъжен периодично да доказва, че продуктът му е безопасен спрямо най-новите научни стандарти, тежестта ще пада върху обществото и регулаторите – те ще трябва да доказват, че продуктът е вреден, за да го спрат. Това на практика „бетонира“ стари формули на пазара за десетилетия.

Какво следва?

Европа е на кръстопът. От една страна са фермерите, които настояват за предвидимост и по-малко бюрокрация след години на несигурност. От друга са екоорганизациите и учените, които виждат в новия план риск за здравето и околната среда.

Предстои тежка битка в Европейския парламент и съда, която ще определи дали земеделието в Европа тръгва по пътя на дерегулацията.

Източници:

1. *Handelsblatt*: „EU-Änderungen bei Pflanzenschutzmitteln laut Gutachten rechtswidrig“ (Януари 2026)
2. *ORF.at*: „Glyphosat: EU-Kommission verlängert Zulassung um zehn Jahre“
3. Регламент (ЕО) № 1107/2009 относно пускането на пазара на продукти за растителна защита